

Opvoedmythes

Marga Schiet

Opvoedmythes

**Over baby's die je best mag laten huilen,
kleuters die jokken en peuters in de
peuterpuberteit**

Nieuw Amsterdam

Opvoedmythes

Ik was begin twintig toen ik mijn eerste kind kreeg. Van opvoeden wist ik echt bijna niets. Mensen om mij heen kennelijk wel, want ze bestookten mij met allerlei opvoedwaarheden, wat mij alleen maar zenuwachtig maakte; de een zei dit en de ander zei dat.

Moest ik mijn baby laten huilen of juist niet, was voeden op commando beter dan op vaste tijden en wat gebeurde er als ik mijn zieke baby bij ons in de kamer liet slapen? Maakte ik er dan een verwend monstertje van of gaf ik hem de veiligheid die zo belangrijk is voor jonge kinderen? En mocht ik nog even bijkomen van mijn eerste keer moeder zijn en het slaapgebrek of moesten we al snel aan een tweede beginnen?

Later, toen ik als dertiger pedagoog was geworden en aan de telefoon voor mijn werk met ouders sprak over opvoeding, viel het mij op dat jonge ouders nog steeds werden volgestopt met ongevraagde adviezen. En vaak berustten die op onwaarheden. Toen was ik gelukkig wel in staat om de ouders te helpen de mythes te ontzenuwen.

Nu ik zelf oma ben lijkt er niet veel veranderd te zijn. Ook mijn kinderen krijgen weer dingen te horen waarvan ik me afvraag of ze kloppen of niet.

In dit boekje heb ik de vele opvoedmythes, die ik ooit te horen heb gekregen of die ik gelezen heb, verzameld en ze voorzien van het stempel 'waar' of 'niet waar'.

Dit boekje kan dienen als hulpmiddel bij het ontkrachten van veel van die hardnekkige opvoedmythes.

Marga Schiet, mei 2017

Kinderen kunnen niet zonder knuffels

De theorie: Knuffels geven houvast bij angst en onzekerheid.

De praktijk: Veel kinderen zijn dol op knuffeldieren omdat ze heerlijk zacht aanvoelen en er aandoenlijk uitzien. Een knuffelbeest kan werken als *transitional object*, dat wil zeggen dat als een kind een bepaalde knuffel altijd bij zich draagt als papa of mama veilig in de buurt zijn, de knuffel ook wat veiligheid biedt als het kind tijdelijk zonder papa of mama moet zijn, zoals op het kinderdagverblijf en bij het slapengaan. Zo'n object kan overigens ook een lapje, een doekje of een speen zijn.

Conclusie: waar

Er zijn volwassenen die nog steeds een knuffel in bed leggen of voetbalspelers die een knuffelbeest als mascotte bij zich dragen omdat dit een magische werking zou hebben op prestaties tijdens de wedstrijd.

Te veel verwennen is slecht

De theorie: Als je een kind te veel verwent, doe je hem tekort.

De praktijk: Je kunt een kind verwennen in materieel opzicht door hem te overladen met speelgoed. Je kunt een kind ook verwennen door het onnodige aandacht of hulp te geven. Je doet dan dingen voor een kind die het best zelf kan. Dit kan de ontwikkeling van vaardigheden, die het kind later nodig heeft om zelfstandig te kunnen zijn, in de weg staan en dat kan een vorm van verwaarlozen zijn. Verwennen kan ook het karakter beïnvloeden als een kind altijd aandacht krijgt en in alles waar hij om vraagt zijn zin krijgt. Het kan hem boos en ontevreden maken als dat een keer niet gebeurt. Anderen zullen hem daardoor minder aardig kunnen vinden. Veel liefde geven is positief en iets anders dan verwennen.

Conclusie: waar

Je kind lekker verwennen is positief. Je gaat met je kind naar de speeltuin of dierentuin en eet samen een ijsje. Of je spreekt af dat je kind iets leuks mag uitkiezen of verzinnen wat jullie gaan eten. Volwassenen nemen een glaasje champagne of laten zich verwennen in een spa.

Moeders zorgen beter dan vaders

De theorie: De biologie maakt een moeder tot de beste verzorgster.

De praktijk: De rolverdeling in het verleden heeft ervoor gezorgd dat vaders weinig toegang hadden tot jonge kinderen en de verzorging werd gezien als taak van de moeder. Tegenwoordig zijn de meeste vaders volop betrokken bij de zorg en opvoeding en blijkt dat zij dat heel goed kunnen. Het komt voor dat vaders meer geduld hebben met hun kinderen en een baby eerder horen huilen dan moeders. Twee ouders kunnen elkaar waar nodig mooi aanvullen in de zorg, zonder dat de een het beter doet dan de ander.

Conclusie: niet waar

Een iPad (of tablet) is (nog) niet geschikt voor peuters

De theorie: Het is slecht voor de ogen en zorgt voor onrust.

De praktijk: De meningen hierover zijn verdeeld en de iPad bestaat pas sinds 2010, dus is er nog niet veel uit onderzoek bekend. Uit een onderzoek door Erasmus MC onder 5000 kinderen bleek wel dat langer dan twee uur per dag naar een scherm of tv kijken om te lezen of spelletjes te doen, vaker tot bijziendheid leidt. Volgens psychiater Manfred Spitzer zouden de iPad en andere digitale media bij jonge kinderen tot aandachtsstoornissen, stress en achteruitgang van het geheugen leiden. Dat mensen 'dommer' worden blijkt niet uit de scores van IQ-testen, die lijken juist steeds iets hoger te worden. Hoogleraar Mediaopvoeding Peter Nikken is niet zo negatief over het iPad-gebruik. 'Als een peuter een iPad niet langer dan 30 minuten op een dag gebruikt, met de juiste apps, kan het zelfs een verrijking betekenen. Te lang met één ding bezig zijn is sowieso af te raden, want kinderen moeten zich verstandelijk, sociaal-emotioneel en lichamelijk kunnen ontwikkelen.'

Conclusie: niet waar

Aanbeveling: gebruik de i-Pad niet alleen als oppas, maar kijk soms ook mee met een kind.

Uitleg geeft kinderen rust

De theorie: Als kinderen meer begrijpen, voelen ze zich zekerder.

De praktijk: Kinderen zijn heel redelijke wezens. Als hun wordt uitgelegd waarom bepaalde dingen gaan zoals ze gaan, kunnen ze er beter mee omgaan en zijn ze ook eerder bereid om mee te werken. Uitleg van ouders kan kinderen ook minder angstig maken, omdat ze onbekende situaties er beter door leren begrijpen. Als ze bijvoorbeeld weten dat een vliegtuig extra lawaai maakt als het gaat opstijgen, is dat minder eng.

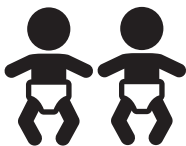
Conclusie: waar

Eeneiige tweelingen hebben precies dezelfde aandacht nodig

De theorie: Als je identiek bent, heb je hetzelfde nodig.

De praktijk: Een-eiige tweeling is identiek, al kunnen er in de baarmoeder al kleine verschillen ontstaan. Door interactie met de omgeving kunnen ook karakterverschillen ontstaan. Ouders proberen er altijd op te letten dat hun kinderen geen aandacht tekortkomen en een tweeling lokt nog meer gelijke behandeling uit, omdat ze precies op elkaar lijken. Als ieder kind aandacht krijgt op momenten dat het nodig is, dan hoeft de aandacht niet gelijk te zijn. Misschien heeft het meer verlegen kind wel meer aandacht nodig dan het andere kind, dat minder verlegen is. De lichamelijke verzorging zal in de eerste jaren ongeveer gelijk zijn.

Conclusie: waar en niet waar

De beroemde 'Silent Twins' June en Jennifer Gibbons uit Wales hadden een geheime taal en een verbond gesloten door alleen met elkaar en met niemand anders in hun geheimtaal te communiceren. Zij wilden geen aandacht van anderen.

Het sinterklaasfeest is een kwestie van voorliegen

De theorie: Je liegt tegen een kind en dat schendt het vertrouwen.

De praktijk: Het sinterklaasfeest is een van de leukste kinderfeesten, dat precies aansluit bij de ontwikkeling van kinderen. Tot een jaar of zes, zeven denken ze nog magisch,* waardoor een paard over een dak kan lopen. Na het zesde jaar begint de realistische denkperiode** en zal het geloof in de Sint sowieso gaan wankelen, omdat het kind doorkrijgt dat er iets niet klopt. Sinterklaas is als een sprookje, een beetje eng en verrassend, precies waar een kind behoefte aan heeft in zijn magische denkperiode. Het feest is een collectieve leugen, waardoor mensen om het kind heen allemaal samenspannen en eensgezind zijn om een kind een fantastische tijd te bezorgen.

Conclusie: niet waar

* Magisch denken wil zeggen dat alles kan gebeuren wat in werkelijkheid niet kan, zoals door het afvoerputje van het bad gezogen worden.

** Realistisch denken betekent dat een kind het verschil tussen fantasie en werkelijkheid leert en niet meer bang is om door het afvoerputje te verdwijnen.

Kinderen moet je kort op elkaar krijgen

De theorie: Als er een groot leeftijdsverschil is, hebben kinderen niets aan elkaar.

De praktijk: Jonge kinderen kunnen zich van hun troon gestoten voelen door een broertje of zusje en meer ruziemaken dan plezier hebben. Een groot leeftijdsverschil kan voordelen hebben. Een oudste, die al een eigen leven heeft, zal een baby erbij vaak leuk vinden. Jonge kinderen zijn meestal dol op een grote broer of zus, die op hun beurt weer kunnen genieten van een kleiner kind dat naar hen opkijkt. Of kinderen met elkaar optrekken zal vooral afhankelijk zijn van hun aard en hun geslacht.

Conclusie: niet waar

Soms hebben kinderen pas op volwassen leeftijd iets aan elkaar en vechten ze elkaar de tent uit als ze kind zijn.

Een tik geven is soms nodig

De theorie: Slaan is een noodzakelijk hulpmiddel om kinderen te leren gehoorzamen.

De praktijk: Sinds 2007 is het verboden om kinderen te slaan. Dit met het doel de kans op kindermishandeling te verkleinen. Slaan is vaak een teken van onmacht en

als het als een normaal opvoedkundig handelen wordt beschouwd, loopt het gemakkelijk uit de hand. Er is geen noodzaak toe, want er zijn genoeg vriendelijke manieren om kinderen te leren luisteren

of verkeerde dingen af te leren. Slaan kan de verhouding tussen ouder en kind negatief beïnvloeden, omdat het angstig maakt. Bovendien leert een kind door het te slaan niet altijd waarom zijn ouders boos zijn en wat het verkeerd heeft gedaan. Uitleg geven is een veel effectievere methode.

Conclusie: niet waar

Er bestaan opvoedwinkels en opvoedcursussen die ouders adviezen geven over hoe je kunt opvoeden zonder te slaan.

Kinderen liegen nu eenmaal af en toe

De theorie: Je hoeft geen waarheid van ze te verwachten, want ze vertellen maar wat.

De praktijk: Bij jonge kinderen speelt de fantasie een grote rol. Ze kunnen de werkelijkheid veranderen in fantasie en beweren dat papa wel tien auto's heeft of een leugentje vertellen omdat ze dat goed uitkomt. 'Nee, mama, ik heb mijn glas melk niet omgestoten, dat deed mijn speelgoedbeer.' Deze vorm van jokken heeft te maken met de ontwikkelingsfase van peuters en kleuters en gaat meestal vanzelf over. Een ouder basisschoolkind kun je jokken wel aanrekenen, want hij kent het verschil tussen waar en niet waar. Extreem veel liegen (of stelen) kan een signaal zijn van een probleem waar een kind mee zit en waar hij niet over kan of durft te praten.

Erg strenge ouders kunnen liegen soms uitlokken, omdat kinderen bang zijn voor straf als ze de waarheid vertellen.

Conclusie: tot ongeveer 6 jaar waar

Volwassenen maken zich ook regelmatig schuldig aan liegen om hun hachje te redden.

Straffen hoort erbij

De theorie: Als je geen straf geeft voor ongewenst gedrag, blijven ze ermee doorgaan.

De praktijk: Complimenten werken vaak beter dan straffen, want ze werken als een beloning en kinderen krijgen nu eenmaal liever een compliment dan straf. Als je ongewenst gedrag wilt afleren, kun je het kind beter belonen als hij gewenst gedrag vertoont. Maar er zijn nog meer methodes, zoals negeren. Gedrag dat geen aandacht krijgt, dooft uit. Zo leer je ongewenst gedrag af zonder te straffen. Het meest ideaal is natuurlijk proberen te voorkomen dat een kind ongewenst gedrag gaat vertonen. Dat lukt vaak door uitleg te geven of een kind voor te doen hoe het ook anders kan.

Conclusie: niet waar

Vroeger werden kinderen voor straf in de hoek gezet of zelfs in de prullenbak op school. Straf geven op scholen had ook een voorbeeldfunctie. Je wist als kind wat je te wachten stond als je over de schreef ging.

Met een fopspeen voorkom je wiegendood

De theorie: Een fopspeen voorkomt op de buik rollen en ademhalingsproblemen.

De praktijk: Er zijn nooit harde bewijzen geleverd over dit voordeel van een fopspeen. Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid geeft een aantal tips voor veilig slapen, die het risico op wiegendood kleiner kunnen maken. Deze tips zijn samengevat in preventiefolders, die ouders kunnen downloaden en die gelijk zijn aan de adviezen van artsen, ziekenhuizen en consultatiebureaus. Helemaal te voorkomen blijkt wiegendood ondanks deze adviezen helaas niet.

Conclusie: niet waar

Ruzies tussen kinderen moet je meteen de kop indrukken

De theorie: Als je ruzies laat gaan wordt het alsmmaar erger en denken ze dat het normaal is.

De praktijk: Vanaf het moment dat een kind zich bewust wordt van zijn eigen ik, na anderhalf jaar, kan hij in botsing komen met andere personen. Hij neemt dan bewuster deel aan het sociale leven, waarin verschillende belangen heersen. Ruzie om speelgoed of door competitie met elkaar hoort erbij. Als ouders te vaak ingrijpen, krijgen kinderen geen kans om het zelf goed te maken, wat ze vaak best goed kunnen. Maar als een vijfjarige het stepje van een tweejarige afpakt, kan hij misschien wel wat hulp gebruiken.

Er zit nog een addertje onder het gras... Als ouders er veel aandacht aan besteden, leren kinderen dat ruziemaken aandacht oplevert en daar zijn ze dol op. De kamer uitlopen kan soms ook een einde maken aan een ruzie.

Conclusie: niet waar

Je mag af en toe best tegen ze schreeuwen

De theorie: Als er niet geluisterd wordt, is schreeuwen de beste manier.

De praktijk: Niet luisteren is iets anders dan niet horen. Jonge kinderen zijn vaak zo verdiept in hun spel, dat ook al schreeuw je, de boodschap niet tot hen doordringt. Kinderen hebben een bepaalde 'luisterafstand' als ze klein zijn. Alleen als je iets tegen ze zegt op niet meer dan een paar meter bij hen vandaan kan jouw boodschap tot hen doordringen; een meter met een jaar, twee meter met twee jaar, et cetera. Nog beter is het om naar een kind toe te lopen, hem even aan te raken en dan pas je verhaal te beginnen. Je weet dan zeker dat je boodschap is ontvangen en dat maakt de kans op luisteren groter.

Conclusie: niet waar

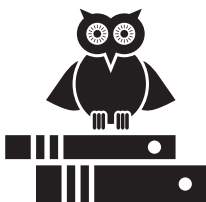
Schreeuwende ouders leiden tot schreeuwende kinderen en dat kan vast niet de bedoeling zijn.

Spelen is leuk, leren is belangrijker

De theorie: Spelen is een leuk tijdverdrijf en kinderen kunnen het niet laten, maar ze leren er weinig van.

De praktijk: Kinderen spelen voor hun lol, maar de betekenis van spelen is van onschatbare waarde voor hun ontwikkeling. Spelen helpt de ontwikkeling van kinderen op verschillende gebieden. Het oefent de fijne en grove motoriek, ontwikkelt de zintuigen en het verstand. Een kind dat geen kans krijgt om te spelen, loopt een grote achterstand op in zijn ontwikkeling. Dit spelen maakt hem rijp voor de basisschool.

Conclusie: niet waar

(zie ook: Een iPad (of tablet) is (nog) niet geschikt voor peuters)